

Leto III.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina 25 Din, za inozemstvo 40 Din.

NA MEJAH

Štev. 20.

Ček. račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekov dom

LIST ZA GOSPODARSTVO, PROSVETO IN KULTURO

Jesenice, 15. oktobra 1938

Delavec gre z narodom

Kadar je družina tako razdeljena po interesih, da v njej vsak član išče le svoje ter pozablja na skupnost, družine ni več. Kadar je narod v sebi tako razkosan na poedine skupine, da te ne vidijo preko lastnih skupnih koristi naroda, takrat je narod v krizi, je na robu propada. Če v narodu takrat ne vstanejo nove moči in ne zakorenejo toka njegovega življenja, mu je vsled lastne needinosti usojen poraz za porazom. Žal so bili pretekli časi taki, da so sami silili celoto v razsul in pehali posamezne skupine vsako v svojo smer. Tako daleč smo zašli, da smo smatrali celo za vrlino drzen samostojen nastop, ki se je upal rogati skupnosti in v imenu neke nezdrave svobode smo odpirali takim nastopom vrata na stežaj.

Tako so udarili v njegovo duhovno usmerjanje sebični poedinci in po tujem nekatoliškem duhu zastrupljeni pokreti in hoteli narod zasujati sebi in svoji koristi.

V vseh stanovih našega malega naroda smo doživeli, kako so nekaterniki po notranjem odpadu od katoliškega duha zbirali v njih samih sile proti slovenski miselnosti in te strnjevali v skupno politično moč za našo končno propast.

Vse je bilo laž, kar so govorili. Bilo jih je samo profitarstvo in demagogija. Izprijeni so zasovražili neizprijen narod in v imenu čudne »svobode« so mu nadevali verige. Celota, narod je bil vklenjen zaradi svoje katoliške in slovenske miselnosti, odpadniki pa so nad njim vihteli bič.

Sedaj se je šele zavedla celota, v kakšno nevarno igro je zabredla. Z grozo smo posamezniki spoznali, ki smo bili z dušo in srcem včlanjeni v to skupnost, da smo bili speči čuvarji narodnih tradicij in narodnih koristi. Z gnevom v srečanju vstajajo mnogi zoper razgrajče in rajkrajče in prej na stežaj odprta vrata svobodnjakarskega mišljenja so se zaloputnila. Nočemo svobode, ki skupnost ubija, je postalo novo geslo. Nočemo je take zato, ker je v njej skrito strupeno želo. Ta strup pa ubija narod pa tudi vse one zdrave smeri, pokrete in organizacije v njem, ki živijo resnično iz narodovega duha. Končno se roga tudi pravici poedinca, svetosti njegovih nazorov ter ga tlači k tlom. Moralno in gospodarsko ga potem izrablja in zasušnjuje. Dosledno k temu spoznanju se moramo tudi Jeseničani, ki smo doslej v narodu zmerom prvačili s svojimi organizacijskimi smermi, obrniti proti stari miselnosti in razdvajanju ter cepljenju v naših narodnih vrstah napraviti konec.

Ton, barvo jeseniškemu življenju pa daje izven vsakega dvoma naše delavstvo. O njem moremo še posebno utemeljeno zapisati, da so mnogi lažni preroki zanesli medenj vse polno onega tujega, lastni narod pozabljačega in razkrajajočega duha, ki ga novi čas obsoja. V njem smo mnogi pozabili, da smo Slovenci in katoličani, da smo člani te lepe in nedeljive enote in da moramo tudi kot člen v njenem skupnem okviru iskati svojih lastnih koristi. Še več, pozabili smo celo, da moramo za svoje borbe iskati moralne in materialne opore neizbežno v narodni celoti, ne pa v neki laži-revoluciji internacionalnih gesel in parol.

Čas je zato, da se odgovemo vsem socializmom, marksizmom in nekatoliškim nacionalizmom, ki z duhom in življenjem slovenskega naroda nimajo ničesar skupnega. Čas je, da se kot stan vrnemo k narodnim temeljem, ki so slovensko-katoliški brez pridržka. Treba je, da vržemo med staro šaro vse, kar je temu nasprotovalo. Mi moramo z vso svojo organizacijsko silo delavstva podpreti narod v njegovih zdravih prizadevanjih, z vsemi močmi mu moramo stati ob strani, da bo sam dovolj močan, da nas bo mogel v naših težnjah podpirati in zadovoljiti. Ne, v odepitvi od narodne skupnosti ni rešitve delavstva, ampak obratno.

To so dejstva in zahteve, ki jih sedanji čas nesporno stavi na vsakogar, kdor noče biti parasit v skupnosti. Katoliško delavstvo na Jesenicah je bilo v preteklosti nosilec zdravih smeri v kraju in biti mora tudi sedaj. To delavstvo se zato odpoveduje demagoškemu razdiračem narodne skupnosti in stavi za osnovo svojih realnih stremljenj geslo: V enem narodnem telesu ena narodna duša. V slovenskem katoliškem narodu hoče enoten program in skupno enotno narodno kulturno in nazadnje politično smer, ki mora biti v soglasju z notranjo narodno rastjo.

Ta zahteva po edinosti in enotni volji pa se odločno izraža tudi v obstoju in priznanju enotnega vodstva, ki ima za seboj narod in dela po njegovih inspiracijah. Zato hočemo za rast skupnosti, za učinkovito obrambo narodnega delavstva potegniti črto mejnico. Mi gremo poslej povsod z narodom in njegovim skupnim vodstvom in obračamo hrbet vsem, ki niso z njim in z nami. Vsak delavec pa, ki družijo slovenstvo in katolištvo v nedeljivo enoto, gre z nami — še bolj pravilno: delavec gre z narodom!

Samo v delu je rešitev!

Z Jesenic

Nov voznik red. Po novem voznem redu vozi-jo vsi stalni vlaki ob istem času kakor do sedaj. Odpadli so samo izletniški vlaki. Vendar bo izletniški večerni brzec vozil še ves oktober. Hvaležni smo pa železniški direkciji in tudi vodstvu jeseniške železniške postaje, ki se je potegovala, da vozi po novem voznem redu jutranji delavski vlak do Kranja in ga bodo mogli zato uporabljati tudi dijaki, katerim se sedaj ne bo treba voziti s prvim jutranjim ljubljanskim vlakom.

Okrajni cestni odbor naprošamo, naj poskrbi, da se gramoz za posipavanje državne ceste ne bo odlagal pri ljudski šoli na Jesenicah skoro na sredi ceste, ampak za tamkajšnje oglasne deske kakor je bilo to svoj čas obljubljen. Sedanji kup pred oglasnimi deskami ovira promet ter kviri lice mesta.

Obe kočii na Golici sta že zaprti. Turistovska sezona je minila, Golica letos ni bila bogve kako obiskana. Krivda je na stalnem deževju.

Slovenska narodna cerkev je po »Našem kovinarju« protestantizem. Vsak ljudskošolski otrok pa že pozna toliko naše zgodovine, da ve, da je protestantizem na Slovenskem vedno pomenil širjenje nemštva. V Sloveniji je protestantizem znan kot nemška vera. Ljubi »Naš kovinar« naj prizanaša svojim čitateljem z drugačnimi izjavami, ker se jim bo sicer v želo obručalo. Ugotavljamo, da je glede vere »Naš kovinar« vreden tovariš najhujših frimasonskih listov. Pa pravijo, da je pri njem nekaj katoliških ljudi.

Naš vodovod. Jeseniški občinski vodovod ima 2 rezervarja: jeseniškega in savskega. Jeseniški vodovod daje na uro 805,520 litrov vode. Iz savskega rezervarja pa pride lahko dnevno 259 tisoč in 200 litrov vode. Skupaj torej nudi obč. vodovod svojim občanom na dan 1.062.730 litrov vode. Vsekakor lepe številke. Poleg tega

moramo vzeti v poštev, da ima železnica v svojih hišah svoj vodovod. Prav tako Kranjska industrijska družba, tako da je zgornji milijon litrov vode na razpolago samo približno 5000 prebivalcem Jesenic. Zato lahko mirno računamo, da sme vsak Jeseničan porabiti 200 litrov vode na dan in je še ne bo zmanjkalo. Opaža se pa, da puščajo ponekod po cele ure teči voda brez potrebe. Na ta način se lahko zgodi, da bo za potratne Jesenice še 200 litrov vode za osebo na dan premalo. Če bi se to pogosto dogajalo, bi bila občinska uprava prisiljena poslužiti se pravice, da uvede števe.

Delavska menza v samskem domu KID.

V lepi, enonadstropni stavbi samskega doma, ki ga je pred letom dni dogradila KID in v katerem je 7 sob po 5 postelj in z ostalim najpotrebnejšim komfortom, so si naši fantje kovinarji ustanovili svojo menzo. Ta dom, za katerega so se požrtvovalno potegovali nekateri odločujoči činitelji KID, predvsem g. ing. Lukman, je šele pokazal na velike hibe, za katere se odločno prepočasi iščejo primerne rešitve. Dejstvo, da je bil dom na mahi prepoln, dokazuje, da se tosmerna skrb za delavstvo kaže v premeritni meri in da bo treba v bodoče misliti na širšo akcijo za gradnjo snažnih in dostojnih delavskih stanovanj.

Zdi se nam omembe vredno, da bi bili takšni domovi tem bolj popolni, čim bolj bi se gradilo vzporedno s stanovanji za samec in z družinskimi stanovanji.

Družinsko stanovanje zahteva popolnoma druge načrtne ureditve s svobodno razdelitvijo notranjosti, dočim bi se morala samska stanovanja prilagoditi zahtevam samcev, ki se jim nikakor ne more prepuščati svobodna razporeditev stanovanj oziroma sob, pač pa bi moralo biti že vnaprej preskrbljeno, da ima samec v njem tudi primerno oskrbo, predvsem skupno kuhinjo. Ta nedostatek so v tem novem domu delavci sami odpravili s tem, da so si ustanovili menzo v lastni upravi. Ta svoj korak utemeljuje s tem, češ da so sedaj pre-slabi časi, da bi se ženi in so primorani sami skrbeti tudi za gospodinjstvo.

V ostalem je pa menza prav lepo uspeša. V začetku je bilo samo 14 jedcev, sedaj jih je pa že 36, ki so vsi stanovalci doma. Menzo vodijo člani ZSD Markič, Lipovec itd. Menza deluje na splošno zado-

Dr. Janez Ev. Krek

Pred ena in dvajsetimi leti smo izgubili moža silne in neugasljive ljubezni do svojega naroda in domovine, ki je raztrosil plodno seme po slovenski zemlji, jo preoral in prekvasil, da rodi še danes mogočne sadove vsem — tudi tistim, ki so ga bičali.

Narodu, ki je ječe nosil breme tujca in svoje bridkosti, je prinesel luč — svetlo in toplo, v njegovem srcu prižgano, z ljubeznijo ukresano ter ga klečečega dvignil k svobodi in samozavesti.

Nositelj idej, klicar svobode in pravice, človečanstva in narodnosti, je stal kot steber nepremakljiv sredi naroda in — delal. Delal samo zanj — zatajeval sebe; dajal narodu, jemal sebi. Odtod njegovi sadovi s tako plodnosno močjo, ki so nam sladki še danes, še ta trenutek potrebni bolj kot kdaj kot sladilo in zdravilo naši razkrojenosti.

Njega ni več že davno ne — imamo njegova

velika dela, da iz njih rastemo ali tonemo, gradimo ali rušimo. In to poslednje je tisto, česar se je veliki mož najbolj bal in nas pred nevidnim svaril, saj so prav danes ob njegovih delih nizka trenja posameznikov in si jih svojijo tisti, ki so ga nekdanj javno bičali.

Naj bi danes vstal in razgnal prodajalce svojih sadov ter jih izročil spet tistemu, za katerega jih je napravil — jih ponovno in za vse čase zagotovil svojemu narodu.

To bi morali storiti mi sami, mi, ki hočemo po vsej sili najti nova pota, pa se od njegovih odmikamo, čeprav vemo, da so bila najboljša in edino prava. Samo eno pozabljamo, kadar mislimo nanj in na njegovo veliko zapuščino, to namreč, da je Krek delal vse v imenu krščanske ljubezni in v blagoslovu božjem.

Mi pa od Boga bežimo in — to je ves naš odgovor, vsa naša hvaležnost sedanosti in preteklosti velikemu Kreku.

Za kulisami industrije

Mnogokrat bi prav radi zapisali kaj dobrega in svetlega o socialnem skrbstvu naše KID, ki se tudi pokaže v lepi luči sem in tja, pa kaj, ko pri najboljši volji in pravičnosti ne moremo iti isti mah mimo činiteljev, ki vsaki njeni dobri nameri vzamejo značaj dobre volje in ji dajo obliko prisilnega ukrepa. Med te neizbežne činitelje štejemo: prvenstveno in absolutno korist podjetja na eni strani in politično naklonjenost na drugi strani. To politično naklonjenost pa spet usmerja korist podjetja tako (če dokazujemo konkretno), da je doma ene, v narodni in državni prestolnici pa druge barve. Nikakor ne trdimo, da je to presnavljanje bistveno svojsko podjetju, ampak trdimo, da ga narekujejo koristi in trenutni uspehi, izvršujejo ga pa osebe, katerih sveta dolžnost je ter v njihovem napredovanju odločilne važnosti, da pripravljajo teren, to se pravi, da s svojim poseganjem v javno življenje že vnaprej onemogočijo vsakršen odpor od te ali one strani, ali pa, da ukrepe podjetja prikažejo s tovariško uslužnostjo v popolnoma drugi luči. V ta namen jim daje podjetje mnogo različnih sredstev, med katerimi je najbolj učinkovita trenutna uslužnost podjetja za to ali ono zadevo, katero bi rada uredila ta ali ona pogajajoča se skupina. Pri takih postopkih pa je odločilne važnosti uslužbenčeva pretkanost in čim hitrejšje menjavanje miselnosti. Ljudi s takimi talenti, ki jih tudi znajo vezati na svoje in koristi podjetja, je med poštenimi Slovenci težko najti (lažjih primerov je seveda obilno), zato je tudi razumljivo, da podjetje takega človeka visoko ceni, saj predstavlja v dobrih trenutkih kapital in le v najbolj kočljivem primeru je zgolj uslužbenec. To poslednjo pravico imenovanja si seveda, pridržuje podjetje samo, da se v preveč vidni netaktnosti uslužbenca lahko sklicuje na službeno razmerje, ki pa nikakor ni v nobeni zvezi s prečudno »zunanjo politiko«, ki da je njegova osebna zadeva.

Te velike možnosti podjetja pa v nobenem primeru niso garancija, da bi uslužbenec njega samega ne prelisčil ter ga spravil na napačno stezo. Podčr-

tali smo že zgoraj, da zahteva podjetje od njega zgolj uspehov, zato je razumljivo, da se bo ta vsega sposobni uslužbenec v najslabšem primeru prizadeval na vse kriplje, da obveznostim zadosti, ker s tem zavaruje svoje dividende, ki so s posebnimi nalogami v vzročni zvezi ter pogoj v službenem razmerju. Če pa upoštevamo dejstvo, da niso vse trdnjave premagljive, pridemo do zaključka, da mora biti takšen uslužbenec od sile prebrisan, da tudi svoje neuspehe pokaže podjetju vsaj v taki luči, da pušča gotovo upanje na uspeh tedaj, če podjetje vsaj trenutno spremeni svoje stališče in gledanje na položaj. Tako vidimo, da tudi podjetje naseda. Če vse to premostrimo z našega pravičnega vidika, vidimo, da so takšni skoki v bistvu vprav usodni, katerim pa — praktično seveda — sledi politična večbarvnost.

Če motrimo delo takšnega uslužbenca z vidika njegovega službenega razmerja s podjetjem, kateremu so uspehi pogoj za trajnost, opazimo na primer naslednje:

Velika davčna obremenitev »grozi« dobro vložnim investicijam; mera politične potrepljivosti je polna, ker ne godi okusu. Kaj zdaj? Uslužbenec se seveda v polni meri, dovoljeni in nedovoljeni, posluži vseh zvez, ki si jih je že prej pripravil s svojim kulturnim udejstvovanjem v javnem življenju, oboroži se s pooblastili ter gre po najkrajši poti »na ogled« v narodno ali državno prestolnico (po potrebi), od kljuke do kljuke bolj zatajuje svoje pravo poslanstvo (tako ga vidimo enkrat kot urednika, drugič kot posredovalca in spet kot strokovničarja, delavskega zaščitnika, velikega Slovenca in rodoljuba, velikega Jugoslovana itd.), na vrata iskanega kabineta pa že potrkota kot veliki zagovornik politike, ki da ima ogromno ljudi za seboj (večino) ter da je prišel zanje »prosit boljšega kruha in varstva«. Tako ga vidimo naenkrat v popolnoma drugi vlogi z nespremenjenimi, smejočimi se zahtevami in prošnjami za podjetja v žepu, ki hoče primerne zaščite pod — pogojem... (Dalje prihodnjice)

Godina Jože:

V znamenju zelene kravate

VI. Proslava v Domžalah 15. maja 1932.

Sredi priprav za veliko proslavo v Domžalah na binško nedeljo 15. maja kar naenkrat beremo v časopisju, da so z ozirom na proslavo v Ljubljani v nedeljo 8. maja vse nadaljnje proslave šestdesetletnice dr. Antona Korošca prepovedane. Takratni ban g. dr. Marušič je v tej prepovedi še vseeno našel besede lepega priznanja dr. Antonu Korošču, ko je rekel, da proslave prepoveduje, čeprav je dr. Korošec velik in zaslužen mož za državo in narod. Ko smo v naši okolici to prepoved brali in smo tudi na naslov pripravljalnega odbora prejeli še posebno prepoved, smo bili mnenja, da bomo v nedeljo 15. maja imeli v Domžalah za tega zaslužnega moža za državo in narod vsaj sveto mašo. Govor in sprevod, torej ne-cerkveni del proslave smo takoj črtali iz programa. Na letakih, s katerimi smo vabili vso ožjo in širšo okolico k proslavi, smo odrezali tisti del letakov, ki

je vseboval necerkveni program proslave. Tako odstranjene letake so nato raznesli po Črnem grabnu in moravški dolini z avtom trgovca Senice gg. Senica, Vrečar, Končan in Skrabar.

Tudi »Domoljub« je prinesel notico, da bo v nedeljo 15. maja v Domžalah na Goričici sveta maša na prostem za dr. Antona Korošca. Cenzura je sicer izklesala ime dr. Korošca, toda iz razbite vrstice je zna! vsak bralec »Domoljub« prav brati. Težave je imela žandarmerija z domžalskim župnikom g. Bernikom. Ne vem kolikokrat so bili pri njem ter prosili in zahtevali, naj odpove mašo na prostem (to je v kapelici poleg cerkve). V cerkvenih zadevah je pa g. Berniku težko priti do živega. Tudi sedaj ni dovolil, da bi se žandarmerija in politična oblast vmešavali v čisto cerkvene zadeve. Vsakokrat je enako odgovoril, da je mašo oznanil na prostem na prošnjo

teh in teh gospodov, odpove jo samo, če pridejo ti gospodje in to željo sporočijo.

Ves okraj je zadnja dva dneva v tednu živel pod močnim vtisom priprav za udeležbo pri maši v Domžalah. Število prodanih zelenih kravate je doseglo že več tisoč. Med okrajnim glavarjem g. Vovškom in domžalsko orožniško postajo je bil telefon stalno v prometu. Od časa do časa govorili iz Domžal z Ljubljano. G. Vovšek je večkrat telefonično klical predsednika g. Vrečarja, nekajkrat tudi mene in naš rotil, naj skrbimo za red. Mi smo pa poslali nanj brzozavni protest, ker je orožništvo grozilo ljudem, če pridejo v Domžale. Orožniška postaja je bila močno ojačena. V soboto je prišla četa orožnikov iz Ljubljane. Poveljstvo nad orožništvom je prevzel kapetan g. Mešterovič, poveljnik ljubljanske orožniške čete.

Binkoštna nedelja tega leta je bila zelo lepa. Na nebu niti malega oblaka. Sonce je v tem času že v jutranjih urah močno gredo. Polje je brstelo svežega zelenja in cvetja. Že v prvih zgodnjih urah so orožniki daleč izven Domžal zastražili vse dohode v Domžale, tako v Trzinu, v Mengšu, v Preserjahu, v Dragomlju in oba mostova čez Bistrico (na Viru in ihanskega). Seveda so imeli orožniki težavno stališče. Prepovedati niso mogli, da ne bi ljudje hodili iz enega v drug kraj. Spraševali so zato, kdo je namenjen v Domžale. Če je kateri povedal, da namerava k proslavni maši v Domžale, so ga seveda takoj zavrnilo. Toda ljudje so se kmalu znašli in nobeden ni napovedal več Domžal, ampak kak drug kraj med potjo. To je bilo toliko laže, ker so ponekod stražili tuji orožniki, ki so prišli v Domžale samo za te dneve in niso poznali ne ljudi in ne krajev. Nič pa ni pomagalo, če je imel kdo zeleno kravato, in takih je bilo mnogo. Ti so morali na vsak način obrniti. Pri nekaterih dohodih se je sicer nekaj časa prakticalo tako, da so fantje in možje malo pred orožniki sneli kravate in jih za stražo spet zavezali. Nato so orožniki zavračali tudi take, ki so bili brez vsake kravate.

Zadeva pa ni šla povsem gladko. Ko je dotok udeležencev naraščal in so imeli orožniki opraviti z dve-

mi — tremi, je drugih pet ob strani zbežalo. Ko so tekli za temi, so pa ušli med tem prvi. In tako so se dogajali zanimivi in šaljivi prizori na teh zastraženih dohodih do Domžal. Prav vseh dohodov pa orožništvo vobče ni imelo zastraženih. Koliko potov in stezic vodi do Domžal poleg glavnih cest! In po teh so jo ubrali možje in fantje. Nič ni pomagalo, da je kakšen orožnik tekel preko njiv in travnikov, da bi ustavil te procesije. Če je orožnik smel čez njive in travnike, so fantje in možje sodili, da imajo tudi oni enake pravice. Vobče pa zadeve (prepovedi) niso tako strogo vzeli. Fantje so si odvezovali kravate in če so kje v daljavi videli orožnike, so jo jim kazali, češ kaj pa je to tako hudega.

Hujše je bilo za udeležence na obeh zastraženih mostovih. Tukaj je orožništvo imelo dokaj lažje stališče. Če koga ni pustilo čez most, se je zdelo, da ne bo mogel k maši. Pred mostom so se zato zbirale večje gručee ljudi. Pa tudi tu so si znali pomagati. Bistrica v teh dneh ni bi'la bogve kako globoka. Ubrali so jo levo in desno ob obrežju, sezuli čevlje in jo mahnili čez reko. Tisti, ki so imeli kolesa, so pa privezali čevlje na kolo, kolo pa na ramo in tako šli čez reko ter od daleč klicali orožnikom!

Kljub vsem stražam je v Domžalah po glavni cesti v smeri proti Goričici vedno močneje naraščal dotok udeležencev. Razpoloženje je bilo zelo praznično, vendar nikjer nobenega vpitja, nobenega vzklikanja, niti petja. V živahnem in veselem razgovoru je vsak korakal v smeri proti cerkvi. Že ob devetih je bil hribček Goričice in prostor pred kapelico, v kateri se bo brala sveta maša, močno zaseden, po večini samih mož in fantov. Orožnika tu ni bilo nobenega. Pa tudi niso bili potrebni. Nikomur ni prišlo niti na misel, da bi porabil priliko za kake nedovoljene demonstracije. Vse se je vršilo v dostojanstvenem miru. Resnično: prava služba božja. Tam od Društvenega doma in iz smeri preko proge so pa stalno prihajale nove množice. Ob desetih je bil zaseden ves hribček, prostor pred kapelico in še velik del travnika v ravnini. (Dalje prihodnjic)

Cerkveni vestnik

Rojstva: 25. septembra: Frančiška Klemenc, hči tov. delavca Petra, Gosposvetska cesta; 22. septembra: Edvard Frančišek Mihelač, sin čevljarkega mojstra Antona, Hrušica; 24. septembra: Pavel Zejen, sin tov. delavca Pavla, Ilirska cesta; 25. septembra: Silva Koblar, hči tov. delavca Silva, Gosposvetska cesta; 29. septembra: Emil Frančišek Vidic, sin tov. delavca Stanislava, Hrušica; 29. septembra: Borut Roman Černe, sin železničarja Frančiška, Gosposvetska c.; 4. oktobra: Jožef Kelvišar, sin organista Jožeta, Gosposvetska cesta.

Poroke: 26. septembra: Rebek Konstantin, inženir KID na Jesenicah, in Heim Hendrieta, Jesenice; 2. oktobra: Urbancec Anton, tov. delavec, Cankarjeva, in Bozovičar Valentina, Ruardov trg; 2. oktobra: Božič Franc, tov. delavec, Delavska ulica, in Markovič Cecilija, Ljubno; 9. oktobra: Anderle Jožef, tov. delavec iz Smokuč, in Korosec Marija, Gosposvetska cesta.

Umrli: 1. oktobra Anton Kunčič, star 42 let; Antonija Noč, stara 55 let; 4. oktobra Veber Štefan, star 68 let; 7. oktobra Tatjana Zima, stara 7 mesecev; 8. oktobra Morič Ignacij, star 70 let.

Listnica uredništva

Anonimni. To vaše vprašanje ni tako ponižno, kot navajate, tudi neaktualno ni, ker bi vsled anonimnosti niti ne odgovoril drugače kot z molkom. Ker pa mislim, da je v tej ali oni obliki marsikomu na srce, bom odgovoril na splošno. Torej k stvari. Pišete: »V zmedu vprašanj, ki trapijo množico, ki ne ve načisto(!), kaj je z jugoslovanstvom in slovenstvom in v tem mednarodnem razburjenju(!), ki utegne močno vplivati na ta naš nerazvozljeni problem(!), vas vprašam, g. urednik, kaj je mislil naš veliki Cankar o tej zadevi, ko je vendar vse tako lepo opredelil, slabo in dobro, zlohotno in zahrbtno, politično in individualno? ...

Odgovarjam, kot sem rekel, na to anonimno vprašanje na splošno. Cankar ni nikomur vsiljeval svojih misli in ugotovitev in posebno v tem narodnostnem pogledu je bil, čeprav zaveden Slovenec, od sile previden. Razvozljal je vse takratne naše probleme in problemčke z njemu svojsko jasnostjo, ki so še danes tako živi in tehtni, in kot umetnik postavil svoj jaz

nad vse, kar se je v njegovih očeh tako zahrbtno presnavljalo in oblikovalo zaradi posameznikov na škodo naroda. Mislim, da bo najbolje, če vam podam to, kar je o tem vprašanju sam napisal v obliki kritično polemičnega spisa, ki ga je priobčila »Zarja« v l. 1915. Med drugim tole:

... Ni dolgo tega, kar je na Dunaju predaval o balkanskem problemu neki gobezdavi nemški žurnalista iz Berlina, Maksimilian Harden po imenu. Ta mož piše sicer sila skisano nemščino, pa je slaven zato, ker je pred dvajsetimi leti izpraznil z Bismarckom steklenico vina. Tega moža je šel poslušat grof Berchtold v družbi drugih diplomatov in visokih glav. In Harden je rekel, da Nemčija in Avstrija ne smeta pustiti, da bi se zgradila slovenska trdnjava na jugu, ob Adrijskem in Egejskem morju. Te besede so bile pač nesramne, kajti Jugoslovane je bila postavila ob Adrijo zgodovina brez dovoljenja Hardenja in Berchtolda; ali kakor so bile nesramne, povedale niso nič novega, temveč razodele le bistvo in vsebino vse avstrijske jugoslovanske politike: Oficialni Avstriji, eksponentu nemškega imperializma, so Jugoslovani enostavno na poti. Izseliti kar v Kanado ali Južno Ameriko jih ravno ne more vseh do zadnjega, zato pa ovira njih politični, gospodarski in kulturni razvoj, kjer more in kolikor je v njeni moči. Sicer izgleda čudno, da sovražni država velik del svojih lastnih državljanov ali vendarle se to čudo vrši. Najbolj gnusni, res — gnusni! — pa se mi zde tisti ljudje, ki čisto brez vzroka in povoda »pravljajo v zvezo s političnim jugoslovanskim vprašanjem še slovenski jezik. Kar ponujajo ga, kar mečejo ga čez mejo, še ne vprašajo, kdo bi več zanj dal. Jaz še nisem videl Hrvat, ki bi prišel ponujati k nam svojo hrvaščino (tudi Srba ne, op. ur.) ... itd.«

Vidimo, da takratna Cankarjeva jasnost v presojanju naših perečih zadev še danes preseneča, tako je jasna in jedka. Prav zato sem ji upal dati danes mesto tukaj, vam, anonimni, v odgovor, vsem v pouk, ker danes pač ni bolje, samo razvija se v nekoliko drugačni obliki in če bi spremenili nekaj imen, bi bili na jasnem.

Za elektriko

Vam nudi vse najugodnejše

Jože Markež
Jesenice, telefon šte. 605

voljstvo vseh, kar pa ni čudno, če si lahko jedilni list sami sestavljajo.

Pri dobri jedaci so si zaželeli tudi nekaj razvedrila. Obrnili so se na vodstvo KID s prošnjo, da jim tudi za dolge zimske večere oskrbi nekaj primernega, kar bo fante držalo doma, ker si nihče ne želi hoditi po gostilnah in zabaviščih, kjer — tako pravijo — kopni denar iz plitkega žepa. Ker pa KID ni imela za enkrat nobenega takega kredita, da bi prošnji ugodila, je g. Westen sam segel v žep in jim naročil radijski aparat za okrog 5000 din. Fantje so sedaj veseli, ker so začutili vsaj mahjno hvaležnost.

Tako razmerje podjetja do svojega delavstva nikakor ne more biti prvemu v škodo, saj s tem ohranja drugega, kakor zahteva socialna pravičnost. Želeti bi bilo, da bi podjetje s tem svojim dobrodjelom ne nehalo, saj jih čaka še mnogo, ki hirajo po kletnih beznicah in nehigijskih čumnatah.

Neurejena ljubezen. Marksizem (socializem) je znan po svojem nauku o internacionalizmu. Internacionalizem noče poznati nobene narodnosti. On pozna samo rdečo barvo, vse drugo je po tem nauku škodljivo za delovnega človeka. V zadnjem času so pa naši slovenski marksisti (socialisti) postali zelo nacionalni — narodni. Še pred 20. leti so marksisti (socialisti) pri plebiscitu na Koroškem g'asovali za Nemce in nam tako zapravili koroške Slovence. Danes kličejo na nož proti Nemcem za koroške brate. Marksisti so se pred 20. leti z Nemci z orožjem uprli v slovenskem Mariboru. Letos so vse rdeče Jesenice z okolico vred hoteli iti demonstrirati za slovenski in jugoslovanski Maribor, čeprav smo na Jesenicah v vsej Sloveniji najbolj oddaljeni od Maribora. In še dalje. Naši v slovenstvo občeni socialisti ne najdejo dobre besede za brate Srbe vse njihovo časopisje pa toliko, da ne zgori od plamena ljubezni do bratov Čehov! In vendar so nam bratje Srbi saj toliko blizu kot bratje Čehi. Dodamo pa še, da v svojih listih in govorih in razgovorih zelo podčrtavajo demokratičnost in parlamentarnost Češko-Slovaške, zamožijo pa, da so na Češkem izrabljali demokratični parlamentarizem, da so z rdečimi nemškimi glasovi v parlamentu zatirali katoiške Slovake, ki so na Češkem v znatno slabšem položaju kakor pa Slovenci v Jugoslaviji. In vendar kdaj berete

na primer v slovenskem »Kovinarju«, da bi se zavzel za brate katoliške Slovake. Vprašamo, zakaj in kdaj so se rdečkarji preoblekli iz internacionalizma v tako hud nacionalizem.

Svoji k svojim! Že zadnjič smo na tem mestu opozorili naše starše, ki imajo otroke v šoli, da naj pošiljajo svoje otroke po šolske potrebščine v našo trgovino v Krekovem domu. To zahteva naša zavdnost. Prikrajšan itak ni nihče, ker je vsak v naši trgovini najmanj tako postrežen kot v vsaki drugi. Ugotoviti moramo, da je že naše zadnje opozorilo zaleglo. Tako je prav! Velika napisna tabla na pročelju Krekovega doma naj vse naše Jeseničane stalno opozarja na njihovo dolžnost, da se poslužujejo naše trgovine s papirjem.

Gorje

Vsi odseki K. B. D. so začeli z intenzivnim delom. Dne 9. septembra je bil redni občni zbor dramskega odseka, na katerem je bil izvoljen soglasno nov odbor, ki je predložil bogat načrt za letošnjo dramsko sezono, ki predvideva mnogo novega. Z veseljem se je ugotovilo, da tosmerno gibanje raste.

Poravnajte naročnino!

Slavko Savinšek:

Med Mežakljo in Mirco

(Dalje)

Dreja si prižge cigareto. Ko mu plane svetloba vžigalice za hip v obraz, vidi Anica, da so zareze v njem, ki jih ni bilo, ko je odšel jeseni v Prago.

»Dreja, ali si zato prišel domov tako nenadoma?«

»Nisem mogel drugače. Anica! Hotel sem videti sam, vprašati sem te hotel, da mi poveš sama, ali je vse to res, ali ni.«

Kako jo ljubi Dreja! In ona, Anica? Z belo dlanjo poišče njegovo roko. Gori kot njena.

»Ali mi boš verjel, Dreja?«

»Ko bi vedel!«

»Kaj?«

»Da mi boš po pravici povedala!«

»Malo me ljubiš, Dreja, da mi ne zaupaš!«

Kako je mehka njena dlan! Toplo se njegovih prstov ovija. In oči ji sijejo svetlo v luninem svitu. Kakor črešnjev cvet je v zlati mesečini. — O, Anica! Anica!

»Glej Anica, vse sem pustil; dva izpita sem položil; še tretjega bi, pa bi pridobil pol leta, a kar vrglo me je, ko sem zvedel, da si pozabila name.«

»Meniš, da sem? Res lepo ni, da sem ti tako malo pisala; ali zato vendar še nisem pozabila nate. Seveda, ko so ti pisali...«

»Ko so mi pisali, nisem strpel niti ure več tam gori. Prišel sem, da mi ti poveš, kaj je s teboj!«

»Nič ni! Taka sem, kot sem bila. Toda, če govorim s kom, ni vendar še nič hudega. Ne rečem; večkrat bi se bila umaknila in izognila, ali ko sem videla, da mi zavidajo, ker so vsi

za menoj, sem včasih nalašč postala dlje, kot je bilo prav in meni sami ljubo.«

»Anica, kaj pa s tistim častnikom?«

»To so ti tudi povedali? Seveda, saj to jih je najbolj bolelo! Bil je zelo prijazen, a zelo dostojen. Niti enkrat mi ni rekel, kar bi mi ne smel pred komurkoli povedati. Vprašaj mamo, da sva večkrat tule doma govorila. Tudi na ples sem šla enkrat v kazino.«

»V kazino? Ti?«

»Da. Pa je bilo lepo, nikdar še nisem videla kaj takega. In vsi so bili tako prijazni z menoj.«

»O, seveda!«

»Ali vendar mi je nečesa manjkalo! Bila sem sama sebi tuja in ga nisem našla, ki bi se bila mogla osloniti nanj. Tebe ni bilo, Dreja!«

»Pa mi nisi nič pisala o tem!«

»Nisem! Saj sem itak vedela, da zveš, četudi ti jaz ne povem! O, ko so mi pa tako nevoščljivi. Ta dekleta, Dreja!«

Dreja je vrgel ogorek vstran. Aničina roka je mehko počivala na njegovi. Nehote jo je pokrtil z drugo roko in se zazrl Anici v oči. V duši mu je bilo neznano občutje, pol nevera, pol ljubezen, bojazen in up. In Aničine oči so sverile vanj. Kakor neviden most je rastlo med njim in njo, in z neslišnimi koraki je šlo počasi, počasi zaupanje preko njega.

Dreja se je naslonil z obrazom na združene roke. Preko duše mu je šla svetloba in oblaki. In je sklenila duša njegova roke in je prosila. Tiho, da je slišal komaj sam, slutila komaj Anica. Ali vendar je vedela, kako mu je. Sklonila je nadenj glavo in njeni lasje so njegove poljubljali. — O, Anica, Anica!

»Kajne, da me še vedno ljubiš, Anica!«

Njena roka je krepkeje stisnila njegovo in oči so se široko, svetlo uprle vanj.

»Kakor včasih, kakor prej, preden sem šel od doma?«

Varno
naložite svoj
denar!

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA JESENICAH

obrestuje vse stare in nove vloge po 4%. Nove vezane pa po 5%. Vaš denar je varno naložen pri njej. Zanj garantirajo hranilnične rezerve, kakor tudi vsi združni člani z vsem svojim premoženjem. Najmanj stokratna je ta garancija.

Krojaštvo Iv. Gogala

Pripravili smo veliko izbiro gotovih oblačinskih predmetov, štofov, raznih najnovejših vzorcev za oblike, suknje, Hubertus plašče, nepremočljive vetrne suknjice (Vindjake), razno perilo, klobuki itd. V naši krojaški delavnici izdelujemo vsa moška, dečja oblačila ter damske plašče in kostume po najnovejši modi in brezhibni izdelavi.

Priloga se trgovina in krojaštvo pri „Gogalu“ na Jesenicah

Širite naš list „Na mejah“

Damski plašči

najnoveše fasone (že od 280 din dalje)

Moške suknje

brezhiben kroj

Hubertusi

ženski, moški in šoferski (moški 260, 290, 320 din)

Košir, Jesenice

Plašč lahko že sedaj izberete in rezervirate

Pijte in jejte poceni in dobro

Kdor hoče poceni jesti, pride

v Krekov dom

Kdor hoče dobro jesti, se abonira

v Ljudski kuhinji

Kdor hoče dobro in poceni piti, mora priti

v Katakombe

Prišla je velika količina izbornih vin. Vsak se lahko sam prepriča, da je to resnica